

Editörün Notu

Uluslararası Suçlar ve Tarih / International Crimes and History dergisinin (UST / ICH) 19. sayısı altı araştırma makalesi, bir değerlendirme yazısı ve bir kitap incelemesinden oluşmaktadır.

UST/ICH'nin bu sayısında yer alan ilk makale, Dikran M. Zenginkuzucu'nun "Filistin Devleti'nin Başvurusu Bağlamında Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Yargı Yetkisi ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Rolünün Analizi" başlıklı çalışmasıdır. Dikran M. Zenginkuzucu bu çalışmada, on yıllardan bu yana Orta Doğu'da insani, sosyolojik ve siyasi çözümsüzlüklerin nedeni olan İsrail-Filistin sorununa değinmektedir. Orta Doğu'da yaşanan karmaşaların en önemli sebeplerinden olan ve etki ve sonuçları tüm dünya siyaseti açısından öneme sahip bu meselenin ve olası çözümünün en önemli boyutlarından bir tanesi hiç kuşkusuz hukuki boyutudur. Dikran M. Zenginkuzucu çalışmada, Filistin Devleti Hükümeti'nin, İsrail Devleti'nin işlediğini iddia ettiği insanlığa karşı suçlar ve savaş suçları sebebiyle Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne yaptığı başvuruları; bu bağlamda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yer, zaman, kişi ve konu bakımından yargı yetkisini ve bu çerçevede BM Güvenlik Konseyi'nin konuyla ilgili olası rollerini ve bu rollerin muhtemel sonuçlarını incelemektedir.

Günümüzde enerji kaynakları ve madenlere ulaşım ve bunların kontrolü uluslararası siyasi rekabetin en önemli meselelerinden bir tanesidir. Konunun uluslararası siyaset boyutunun yanında, bu kaynaklardan elde edilen kazancın paylaşılması, ülke içi refah politikaları açısından da önemlidir. Liubov Suliandziga "Indigenous Peoples and Extractive Companies: The Case of the Russian Arctic" (Yerli Halklar ve Petrol, Gaz ve Madencilik Şirketleri: Rusya'nın Kuzey Kutup Bölgeleri Örneği) başlıklı çalışmada, bu konuyu Rusya Federasyonu özelinde irdelemekte ve Rusya'nın kuzey kutup bölgelerinde enerji ve maden şirketleri ile bu bölgelerdeki yerli halklar arasındaki ilişkileri fayda-paylaşımı sorunsalı çerçevesinde değerlendirmektedir. Liubov Suliandziga çalışmada, zengin enerji kaynakları ve madenlere sahip Rusya'nın kuzey kutup bölgelerinde yaşayan yerli halkların, kendi topraklarından çıkartılan bu kaynaklar sayesinde elde edilen faydadan oldukça yetersiz bir şekilde yararlanabildiklerini göstermektedir.

Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya bağlı Kırım Yarımadası'nı 2014 yılının Şubat-Mart aylarında önce işgal sonra yasadışı ilhakının, Kırım ve Kırım'ın yerli halkı (*indigenous people*) olan Kırım Tatarlarına olan

akademik ve siyasi ilgiyi artırdığı görülmektedir. Nitekim UST/ICH, 2015 yılında yayınlanan 16. sayısını Kırım ve Kırım Tatarları'na ayırmıştı. Kırım'ın işgal ve yasadışı ilhakı ve bununla ilgili olarak Kırım'ın yerli halkı Kırım Tatarları'nın yaşadıkları sorunlara geçen yaklaşık beş senelik süre zarfında bir çözüm bulunamamıştır.

UST/ICH'nin bu sayısında Kırım ve Kırım Tatarları'nı konu edinen üç çalışma yer almaktadır. Bunlardan ilki, 1917-1918 yıllarında Kırım'ın Bolşevikler tarafından ilk kez işgal edildiği üç ay boyunca yaşanan sürece odaklanan, Ufuk Aykol'un kaleme aldığı "Kırım Ahali Cumhuriyeti ve Kırım'da İlk Bolşevik İşgali (1917-1918)" başlıklı makaledir. Ufuk Aykol'un bu çalışması, 1917-1918 Bolşevik işgalinin, yeni yeni gelişmesine rağmen hızlı bir şekilde güçlenme eğiliminde olan, devletleşme hedefindeki Kırım Tatar milli hareketinin, Bolşevikler tarafından hangi yollarla ve nasıl bir şiddetle bastırıldığını irdelemektedir.

Kırım'ın Rusya Federasyonu tarafından işgal ve yasadışı ilhakı farklı devletler ve uluslararası örgütlerin tepkisini çekmekte gecikmemiştir. Mustafa Kemal Öztopal, "Önde Gelen Uluslararası Örgütlerin Kırım'ın Yasadışı İlhakına Tepkileri" başlıklı çalışmasında, Birleşmiş Milletler; Avrupa Birliği; NATO; Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı; Şanghay İşbirliği Örgütü; Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü ve İslam İşbirliği Teşkilatı gibi önemli uluslararası örgütlerin Kırım'ın işgal ve yasadışı ilhakı karşısında verdikleri tepkilerin bir panoramasını sunmaktadır.

Ukrayna'da Kasım 2013-Şubat 2014 arasında gerçekleşen ve Euromeydan veya Onur Devrimi olarak adlandırılan devrimsel süreç; bunu takip eden Kırım'ın Rusya Federasyonu tarafından işgal ve yasadışı ilhakı ve Ukrayna'nın doğusunda hükümete bağlı güçler ve Rusya Federasyonu destekli ayrılıkçılar arasında başlayan çatışmalar, Ukrayna'nın iç ve dış siyasetinde ve ulus kurulum süreçlerinde çok önemli dönüşümlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 2014 ve sonrası süreçte, Kırım Tatarları'nın büyük çoğunluğunun Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü savunması ve Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı işgal ve yasadışı ilhakına karşı kararlı bir direniş sergilemiş olmaları, Ukrayna Devleti ve Kırım Tatarları arasındaki ilişkilerin yeniden şekillenmesi sonucunu doğurmuştur. Fethi Kurtiy Şahin, "2014 Sonrasında Kırım Tatarları ve Ukrayna: Ortak Bir Düşman Karşısında Yeniden Kurulan İlişkiler" başlıklı çalışmasında, bu bağlamda, Ukrayna Devleti ve Kırım Tatarları arasındaki ilişkilerin değişimini ve gelişmesini incelemektedir.

UST/ICH'nin bu sayısında yer alan altıncı makale, Garabet K. Moumdjian'ın kaleme aldığı "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde 1925 (Ağrı) ve 1937 (Dersim) Kürt İsyanlarına Ermeni Katılımı: "Gizli Ermenilerin" Kökenlerinin İzini Sürmek" başlıklı, erken Cumhuriyet döneminde yaşanan Kürt ayaklanmalarındaki Ermeni Taşnaksutyun partisinin rolünü konu alan çalışmadır. Moumdjian'ın 1915 olaylarını tanımlama şekli hukuk dışı ve kabul edilemez olmakla birlikte, bu çalışma, 1930'larda yaşanmış olan Ağrı ile Dersim ayaklanmalarına Ermeni militanların katılımı konusunda şimdiye dek yayınlanmamış Taşnaksutyun ve diğer Ermeni arşiv belgelerini okuyucuyla buluşturması ve konu hakkındaki literatürde bazı boşlukları doldurması açısından önemlidir. Bu çalışmada yer alan ve Taşnaksutyun arşivlerinden yayınlanan birincil belgeler ile Taşnaksutyun partisinin en önemli isimlerinin anılarından yapılan alıntılar, Taşnaksutyun ve diğer Ermeni unsurların, 1930'lardaki Kürt ayaklanmalarına katılımlarına dair kesin kanıtlar sunmaktadır. Bu haliyle Moumdjian'ın çalışması, günümüzdeki Ermeni-Kürt ilişkilerine dair önemli ipuçları da vermektedir.

Jeremy Salt, "Review Essay: Reinforcing an Unbalanced Narrative" (İnceleme: Dengelenmemiş Bir Anlatıyı Takviye Etmek) başlıklı yazısında, 2018'de Stanford University Press tarafından yayınlanan Yiğit Akın'ın "When the War Came Home. The Ottomans' Great War and the Devastation of an Empire" başlıklı kitabın bir değerlendirmesini sunmaktadır.

UST / ICH'nin bu sayısında yer alan son yazı ise Cengiz Haksöz'ün kaleme aldığı "Ethnic Cleansing of Turks in Bulgaria" (Bulgaristan'daki Türklere Karşı Etnik Temizlik) başlıklı kitap incelemesidir. Cengiz Haksöz bu incelemesinde, 2019 yılı içinde Routledge tarafından yayınlanacak olan, Tomasz Kamusella'nın yazarı olduğu "Ethnic Cleansing During the Cold War: The Forgotten 1989 Expulsion of Turks from Communist Bulgaria" başlıklı kitabının bir tahlilini yapmaktadır.